

Mariusz Próchniak

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Kolegium Gospodarki Światowej
Katedra Ekonomii II
mproch@sgh.waw.pl

**WPLYW KONKURENCJI NA RYNKU PRODUKTÓW
NA TEMPO WZROSTU GOSPODARCZEGO
W KRAJACH Z RÓŻNYMI
MODELAMI KAPITALIZMU***

Streszczenie: Artykuł przedstawia analizę wpływu konkurencji na rynku produktów na tempo wzrostu gospodarczego w 19 krajach UE w latach 2001-2015. Równania regresji oszacowano przy użyciu systemowego estymatora uogólnionej metody momentów Blundella i Bonda na danych panelowych uśrednionych do 5-letnich okresów. Oceniono także wpływ wielkości państwa oraz modelu kapitalizmu na dynamikę dochodu. Wyniki sugerują m.in., że uwarunkowania instytucjonalne charakteryzujące się małym zakresem regulacji rynku produktów i teoretycznie sprzyjające konkurencji nie przyczyniają się do przyspieszenia tempa wzrostu gospodarczego.

Słowa kluczowe: modele (odmiany) kapitalizmu, wzrost gospodarczy, konkurencja na rynku produktów.

Wprowadzenie

W badaniach dotyczących modeli (odmian) kapitalizmu tworzone są klasyfikacje na podstawie wielu zmiennych reprezentujących otoczenie instytucjonalne. W efekcie powstało kilka klasyfikacji [np. Coates, 2000; Hall i Soskice, 2001; Nölke i Vliegenthart, 2009]. Amable [2003] wykorzystał pięć obszarów tematycznych (konkurencję na rynku produktów, rynek pracy, system finansowy, zabezpieczenie społeczne oraz edukację) do zidentyfikowania modeli kapitali-

* Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2014/13/B/HS4/00549.

zmu. W zakresie konkurencji na rynku produktów uwzględnił zmienne mierzące regulacje rynku produktów (pochodzące z bazy OECD), które mogą być traktowane jako determinanty konkurencji.

Niniejsze badanie ma na celu zweryfikowanie hipotezy, że konkurencja na rynku produktów wpływa na tempo wzrostu gospodarczego oraz określenie kierunku i siły tego wpływu. Analiza jest kontynuacją i rozszerzeniem wcześniejszych prac w tym zakresie [Próchniak, 2016]. Obecnie nacisk został położony na zbadanie odporności wyników w zakresie – po pierwsze – zbioru zmiennych objaśniających, po drugie – wyboru miary regulacji (uwzględniono determinanty konkurencji silnie zależące od polityki państwa). Zbadano także wpływ modelu kapitalizmu na tempo wzrostu gospodarczego.

1. Przegląd literatury i metoda analizy

Istnieje wiele badań teoretycznych i empirycznych, w których autorzy analizują determinanty oraz efekty konkurencji na rynku produktów, włączając prace dotyczące modeli kapitalizmu. Zmienne opisujące konkurencję na rynku produktów można podzielić na 3 grupy: zmienne mikroekonomiczne na poziomie przedsiębiorstwa (np. narzut ceny na koszty, wskaźnika Lerner), na poziomie całej gałęzi (m.in. wskaźnik Herfindahla–Hirschmana, współczynnik koncentracji) oraz zmienne makroekonomiczne (np. wskaźniki regulacji rynku produktów)¹.

Mykhnenko [2005] stosuje model teoretyczny zaproponowany przez Amable'a, uwzględniający pięć obszarów instytucjonalnych, do porównawczej analizy modelu kapitalizmu w Polsce i na Ukrainie. Dochodzi do wniosku, że polski kapitalizm charakteryzuje się silnie regulowanym rynkiem produktów, szerokim zaangażowaniem państwa w gospodarce oraz dużą wielkością sektora publicznego.

Bohle i Greskovits [2012] analizowali modele kapitalizmu w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, porównując kraje pod względem trzech obszarów instytucjonalnych, z których jednym jest otwarcie, regulacja i stabilność rynków. Do analizy tempa wprowadzania reform rynkowych i tworzenia nowych instytucji wykorzystywali wskaźnik postępów w transformacji EBOR.

McMorrow, Röger i Turrini [2010] na podstawie równań regresji oszacowali m.in. wpływ regulacji rynku produktów (z danych OECD) na tempo wzrostu łącznej produktywności czynników wytwórczych w 9 krajach UE i USA w latach 1980-2004. Wyniki są zróżnicowane i zależą m.in. od sektora gospodarki,

---

¹ Inne wskaźniki otoczenia instytucjonalnego rynku oraz zakresu regulacji i reform strukturalnych przedstawia Rapacki [2016].

co jest dodatkowym argumentem przemawiającym za przeprowadzeniem analizy wrażliwości w niniejszym badaniu.

Jean i Jiménez [2011] oraz Bertinelli, Cardi i Sen [2013] w badaniu empirycznym dla krajów OECD pokazali, iż większa regulacja rynku produktów, która nie sprzyja konkurencji, prowadzi do pogorszenia sytuacji na rynku pracy, w tym do wzrostu bezrobocia. W kontekście tych badań, obejmujących lata 1984-2003 i 2004-2008, warto ocenić wpływ regulacji rynku produktów na gospodarkę w trakcie i po kryzysie globalnym.

Charlot, Malherbet i Terra [2015] na podstawie modelu teoretycznego dochodzą do wniosku, że zmniejszenie zakresu regulacji rynku produktów prowadzi do zmniejszenia szarej strefy i ograniczenia bezrobocia.

Istnieją także inne badania z wykorzystaniem różnych miar konkurencji na rynku produktów i ich wpływem na realną gospodarkę. Nie sposób opisać je tu wszystkie. Na podstawie przeglądu literatury można dojść do wniosku, iż brakuje zaawansowanych prac ilościowych, w których analizowany byłby wpływ konkurencji na rynku produktów na tempo wzrostu gospodarczego w aspekcie różnych modeli kapitalizmu. Niniejsze badanie wypełnia tę lukę.

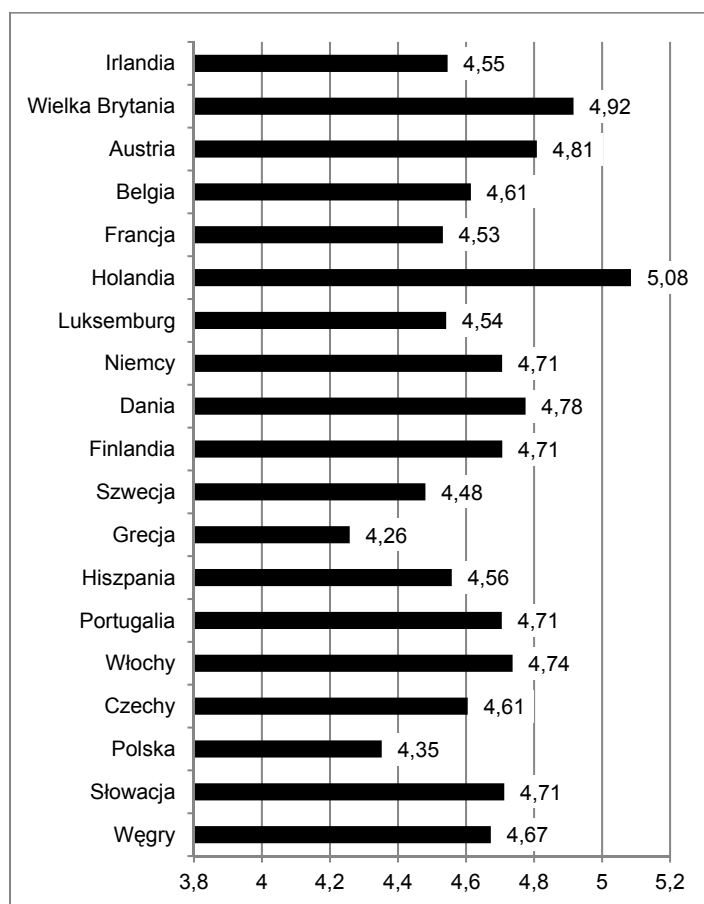
Analiza ilościowa składa się z dwóch etapów. Pierwszym etapem jest analiza korelacji, zaś drugim – analiza regresji. Do oceny wpływu konkurencji na rynku produktów na tempo wzrostu gospodarczego wykorzystujemy równania regresji typu Barro [Barro i Sala-i-Martin, 2003]:

$$\ln PKB_{it} - \ln PKB_{it-5} = \alpha + \beta \ln PKB_{it-5} + \gamma KONK_{it} + \xi_1 x_{1it} + \dots + \xi_n x_{nit} + \theta_i + \varepsilon_{it} . \quad (1)$$

Symbolem *PKB* oznaczono poziom PKB per capita według parytetu siły nabywczej (PSN) w cenach stałych. Zmienną objaśnianą jest tempo wzrostu realnego PKB na mieszkańca według PSN. Znajdujący się po prawej stronie logarytm naturalny opóźnionego (o 5 lat) PKB per capita pozwala zweryfikować występowanie konwergencji warunkowej typu β między krajami. Ponieważ dotychczasowe badania empiryczne wskazują, że realna konwergencja występuje w rozszerzonej UE, zmienna ta musi zostać włączona do wszystkich równań, aby model był kompletny. θ_i jest efektem indywidualnym dla kraju, natomiast ε_{it} jest składnikiem losowym.

KONK jest zmienną reprezentującą konkurencję na rynku produktów. Znajduje się ona w każdym równaniu regresji, co wynika z celu badania. Uwzględniamy siedem wskaźników regulacji rynku produktów z bazy OECD (wskaźnik zagregowany oraz wybrane zmienne składowe dotyczące roli państwa w kształtowaniu konkurencji na rynku produktów), co pozwala na zbadanie odporności wyników na dobór zmiennej: 1) wskaźnik regulacji rynku produktów [*regul*],

2) państwowa własność przedsiębiorstw [*przed_pan*], 3) udział państwa w sektorach sieciowych [*pans_siec*], 4) kontrola państwa nad przedsiębiorstwami prywatnymi [*kont_pryw*], 5) kontrola cen [*kont_cen*], 6) bariery wejścia do sektorów usługowych [*bar_usl*], 7) prawne bariery wejścia do gałęzi [*bar_praw*]². Wartości wskaźników regulacji zostały przekształcone do skali odwrotnej z przedziału od 0 do 6 (rozpiętość skali została zachowana). Po przekształceniu wynik 6 odpowiada regulacjom najbardziej sprzyjającym konkurencji. Wartości zagregowanego wskaźnika regulacji rynku produktów przedstawia rys. 1.

Rys. 1. Wskaźnik regulacji rynku produktów OECD (skala odwrócona) w 2013 r.

Źródło: Na podstawie danych OECD [2016].

² Dokładny opis zmiennych podają Koske i in. [2015].

Zmienne $x_1 - x_n$ są pozostałymi czynnikami wzrostu gospodarczego, wybranymi z następującego zbioru: 1) stopa inwestycji (% PKB) [*inw*], 2) stopa procentowa dla obligacji skarbowych [*st_proc*], 3) przyrost (w pkt. proc.) wskaźnika otwartości gospodarki [*wsk_otw*], 4) przyrost (w pkt. proc.) aktywów instytucji finansowych (bez banku centralnego) w % PKB [*fin_aktywa*], 5) przyrost (w pkt. proc.) kredytu krajowego udzielonego przez sektor finansowy w % PKB [*fin_kredyt*], 6) przyrost (w pkt. proc.) kredytów zagrożonych jako odsetka kredytów ogółem [*kred_zagr*], 7) saldo sektora finansów publicznych (% PKB) [*saldo_bud*], 8) wydatki państwa (% PKB) [*wyd_pan*], 9) wydatki konsumpcyjne państwa (% PKB) [*wyd_kons*], 10) stopa inflacji [*infl*], 11) oczekiwana długość życia (logarytm) [*dlug_zyc*], 12) ludność w wieku 15-64 lat (% ludności ogółem) [*lud_15_64*], 13) tempo wzrostu liczby ludności [*lud_wzrost*].

W równaniach regresji uwzględniono również zmienne zero-jedynkowe reprezentujące modele kapitalizmu: model anglosaski [*mod_as*]: Irlandia, Wielka Brytania; kontynentalny [*mod_cont*]: Austria, Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, Niemcy; skandynawski [*mod_scan*]: Dania, Finlandia, Szwecja; śródziemnomorski [*mod_med*]: Grecja, Hiszpania, Portugalia, Włochy; postsocjalistyczny [*mod_tran*]: Czechy, Polska, Słowacja, Węgry.

Badanie obejmuje okres 2001-2015 i 19 krajów UE. W obliczeniach uwzględniono dane przekształcone do trzech pięcioletnich podokresów 2001-2005, 2006-2010 i 2011-2015. Dla 19 krajów wszystkie zmienne są dostępne dla każdego podokresu i w efekcie uzyskaliśmy panel zbilansowany. Równania regresji zostały oszacowane za pomocą systemowego estymatora uogólnionej metody momentów Blundella i Bonda, co wymagało pewnej modyfikacji równania (1).

2. Wyniki analizy

Tabela 1 przedstawia wartości współczynników korelacji między tempem wzrostu gospodarczego a zmiennymi objaśniającymi. Istotnych statystycznie współczynników korelacji (na poziomie istotności 10%, tj. $p < 0,1$) jest 11 dla 20 analizowanych wskaźników. Znaki współczynników korelacji są przeważnie zgodne z teoretycznym modelem strukturalnym.

Występuje dodatni związek stopy inwestycji oraz odsetka liczby osób w wieku 15-64 lat z tempem wzrostu gospodarczego. Oznacza to po pierwsze, że istniały silne podażowe efekty wydatków inwestycyjnych. Po drugie, z punktu widzenia wzrostu produkcji niezbędne są reformy rynku pracy nakierunkowane na wzrost aktywności zawodowej ludności. Warto podkreślić negatywny wpływ niestabilności systemu finansowego na dynamikę dochodów, odzwierciedlony przez ujemny współczynnik korelacji dla przyrostu kredytów zagrożonych.

Tabela 1. Współczynniki korelacji między tempem wzrostu gospodarczego a zmiennymi objaśniającymi

Lp.	Zmienna	Współczynnik korelacji	Lp.	Zmienna	Współczynnik korelacji
1.	inw	0,4059 (0,0017)	11.	dlug_zyc	-0,6449 (0,0000)
2.	st_proc	-0,0533 (0,6937)	12.	lud_15_64	0,5843 (0,0000)
3.	wsk_otw	0,0099 (0,9420)	13.	lud_wzrost	-0,1279 (0,3429)
4.	fin_aktywa	-0,0678 (0,6162)	14.	regul	-0,3854 (0,0031)
5.	fin_kredyt	-0,1594 (0,2361)	15.	przed_pan	-0,1268 (0,3473)
6.	kred_zagr	-0,7013 (0,0000)	16.	pans_siec	-0,3375 (0,0102)
7.	saldo_bud	0,0656 (0,6278)	17.	kont_pryw	-0,3669 (0,0050)
8.	wyd_pan	-0,4663 (0,0003)	18.	kont_cen	-0,2204 (0,0994)
9.	wyd_kons	-0,2758 (0,0378)	19.	bar_usl	0,0356 (0,7928)
10.	infl	0,4606 (0,0003)	20.	bar_praw	0,1713 (0,2025)

Nota: W nawiasie podano poziomy istotności (wartości p).

Źródło: Obliczenia własne.

W zakresie wielkości państwa oraz instytucjonalnych uwarunkowań konkurencji rynku produktów, główne wnioski można podsumować w dwóch punktach. Po pierwsze, istnieją przesłanki do stwierdzenia, iż rozbudowany sektor publiczny ujemnie wpływa na wzrost gospodarczy. Wynika to z tego, że współczynnik korelacji dla zmiennej mierzącej zakres sektora publicznego w gospodarce, a mianowicie udziału wydatków publicznych w PKB, jest ujemny i istotny statystycznie (podobnie jak dla udziału wydatków konsumpcyjnych państwa w PKB). Uwzględnienie danych przekształconych do 5-letnich podokresów pozwala wyłączyć popytowe efekty wydatków państwa i ujemne korelacje interpretować w kategoriach negatywnego wpływu wielkości państwa na wzrost gospodarczy.

Po drugie, dla pięciu z siedmiu wskaźników konkurencji na rynku produktów uzyskane zostały ujemne współczynniki korelacji (i w czterech przypadkach istotne statystycznie). Oznacza to, iż otoczenie instytucjonalne sprzyjające konkurencji nie powoduje przyspieszenia wzrostu gospodarczego. Jedynie dwie zmienne reprezentujące bariery wejścia do gałęzi wykazują dodatnią korelację, jednak statystycznie nieistotną. Przy interpretacji wyników należy odnieść się do jakości regulacji. W badanych krajach UE jakość regulacji jest relatywnie wysoka w stosunku do innych państw świata. W przypadku wysokiej jakości regulacji sprzyjanie konkurencji na rynku produktów nie musi prowadzić do przyspieszenia wzrostu gospodarczego. Faktycznie, w wielu państwach Europy Zachodniej w niektórych sektorach konkurencja jest ograniczana (np. w transporcie kolejowym), a jednocześnie są to sektory dobrze prosperujące i charakteryzujące się intensywnym przyrostem wartości dodanej brutto.

Równania regresji wielorakiej pozwalają na podstawie jednego modelu ocenić wpływ wielu zmiennych, w tym modeli kapitalizmu, na dynamikę produkcji. Tabela 2 przedstawia wyniki wybranych równań.

Tabela 2. Wyniki wybranych równań regresji tempa wzrostu gospodarczego

Zmienna objaśniająca	Zmienna mierząca konkurencję na rynku produktów (KONK)						
	regul	przed_pan	pans_siec	kont_pryw	kont_cen	bar_usl	bar_praw
(a)							
lnPKB _{<i>t-5</i>}	0,399	0,233	0,457*	0,098	0,811*	0,026	0,318
KONK	-0,141***	-0,071***	-0,078**	-0,009	-0,044*	-0,041	-0,046
wyd_pan	-0,018***	-0,014*	-0,018***	-0,023***	-0,012	-0,022***	-0,022***
infl	-0,023	-0,014	-0,012	-0,024	0,012	-0,022	-0,012
dlug_zyc	3,245**	2,741*	3,085**	3,479**	1,473	3,67*	2,9*
lud_15_64	0,014	0,018	0,011	0,015	0,01	0,012	0,007
lud_wzrost	-0,009	-0,001	-0,016	0,025	-0,059	0,024	0,006
mod_as	-0,025	-0,057	0,021	-0,091	0,06	-0,028	0,022
mod_cont	0,095	0,006	0,091	0,068	0,159	0,108	0,167
mod_scan	0,307	0,218	0,461*	0,401	0,195	0,403	0,366*
mod_tran	-0,116	-0,297	-0,12	-0,273	0,013	-0,258*	-0,091
stała	-7,291	-4,206	-7,478*	-5,611	-4,402	-5,513	-4,761
(b)							
lnPKB _{<i>t-5</i>}	0,631***	0,881***	0,76***	0,688***	0,804***	0,915***	0,795***
KONK	0,18***	0,013	0,104**	0,014	0,003	0,044	0,012
st_proc	-0,018	-0,014	0,003	-0,042**	-0,02	-0,004	-0,022
kred_zagr	-0,01	-0,01	-0,017**	-0,001	-0,011	-0,013	-0,011
dlug_zyc	-1,724	-0,46	-0,305	-2,164	-0,064	0,231	-0,191
lud_15_64	0,018	0,017	0,011	0,027*	0,02	0,017	0,022
lud_wzrost	-0,044	-0,061	0,009	-0,138*	-0,063	-0,032	-0,07
mod_as	-4,102	-3,988	-3,419	-3,905	-6,44	-4,808	-6,346
mod_cont	-2,774	-2,681	-2,25	-2,63	-4,343	-3,213	-4,288
mod_scan	-0,149	-0,02	-0,194	-0,06	-0,038	-0,055	-0,045
mod_tran	-1,717	-1,471	-1,221	-1,707	-2,353	-1,689	-2,358
stała	11,247	3,819	4,21	12,733	3,715	0,64	4,148

Nota: Istotne na poziomie 1% (***); 5% (**); 15% (*). $N = 57$.

Źródło: Obliczenia własne.

Oszacowania modeli są poprawne pod względem ekonomicznym, gdyż oceny parametrów są w większości przypadków zgodne z teoretycznym modelem strukturalnym. Równania potwierdzają występowanie zjawiska konwergencji warunkowej, ponieważ ocena parametru przy początkowym poziomie dochodu jest mniejsza niż 1, co oznacza, że w nieprzekształconym równaniu tempa wzrostu gospodarczego z dynamiką PKB jako zmienną objaśnianą parametr przy

początkowym poziomie dochodu byłby ujemny. Ocena parametru dla udziału wydatków państwa w PKB jest ujemna i poza jednym przypadkiem istotna statystycznie. Podtrzymany został tym samym wcześniejszy wniosek, iż zbyt duże wydatki państwa w gospodarce negatywnie wpływają na dynamikę produkcji. Dodatni współczynnik przy zmiennej *lud_15_64* jest potwierdzeniem dodatniej relacji między liczbą osób w wieku produkcyjnym a tempem wzrostu gospodarczego. W większości przypadków ujemne (choć nieistotne statystycznie) oceny parametrów przy stopie inflacji i przyroście kredytów zagrożonych implikują, że niska inflacja i stabilny sektor finansowy są źródłem wzrostu gospodarczego.

Wyniki równań regresji z wieloma zmiennymi objaśniającymi są często zróżnicowane i nie prowadzą do wyciągnięcia jednoznacznych wniosków. Jest to efektem tego, iż oszacowania parametrów zależą m.in. od dokładnego zestawu zmiennych objaśniających. W naszym przypadku ma to zastosowanie w dużym stopniu do wskaźników konkurencji na rynku produktów. Okazuje się, że przy pierwszym zestawie zmiennych objaśniających, przedstawionym w części (a) tab. 2, współczynniki dla zmiennych reprezentujących konkurencję na rynku produktów są ujemne i w większości przypadków istotne statystycznie, zaś przy innym już zbiorze zmiennych objaśniających, zawartym w części (b), są one dodatnie. Brak stabilności wyników jest też widoczny po oszacowaniu jeszcze innych wariantów modelu.

Chcąc uniknąć wnioskowania na podstawie jednego lub kilku modeli z arbitralnym zestawem zmiennych objaśniających, gdzie wyniki mogą okazać się pozorne lub przypadkowe, zostały oszacowane – dla każdego wskaźnika regulacji – wszystkie możliwe kombinacje równań regresji dla następujących 11 zmiennych objaśniających: *inw*, *st_proc*, *wsk_otw*, *fin_aktywa*, *kred_zagr*, *saldo_bud*, *wyd_pan*, *infl*, *dlug_zyc*, *lud_15_64*, *lud_wzrost*, czyli 7 kompletów po 2048 (2^{11}) równań³.

Tabela 3 pokazuje rozkład ocen parametrów przy wskaźnikach konkurencji na rynku produktów (z uwzględnieniem nie tylko znaku parametru, ale też jego statystycznej istotności). Rysunek 2 ilustruje rozkład znaków współczynników dla zmiennych zero-jedynkowych dotyczących modeli kapitalizmu na podstawie równań ze zmienną *regul* jako miernikiem konkurencji na rynku produktów.

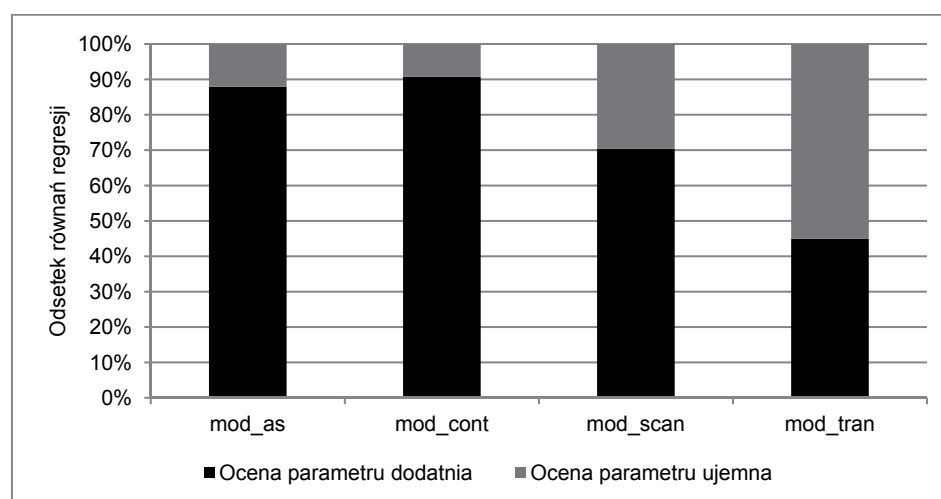
³ Jest to postępowanie podobne do procedury bayesowskiego uśredniania oszacowań.

Tabela 3. Liczba równań regresji z określonymi własnościami oszacowanych parametrów przy zmiennych reprezentujących konkurencję na rynku produktów

Zmienna	Ocena parametru dodatnia oraz				Ocena parametru ujemna oraz			
	istotna statystycznie na poziomie			nieistotna statystycznie	istotna statystycznie na poziomie			nieistotna statystycznie
	1%	5%	15%		1%	5%	15%	
regul	21	35	71	668	2	29	101	1121
przed_pan	0	0	4	541	12	89	197	1205
pans_siec	14	40	92	564	62	110	217	949
kont_pryw	4	61	254	1302	0	0	0	427
kont_cen	0	0	0	238	20	94	296	1400
bar_usl	0	3	18	729	3	23	94	1178
bar_praw	0	0	0	99	6	25	216	1702

Źródło: Obliczenia własne.

Rys. 2. Odsetek równań regresji z określonymi znakami oszacowanych parametrów przy zmiennych reprezentujących modele kapitalizmu

Źródło: Obliczenia własne.

Przy wskaźnikach konkurencji na rynku produktów dominuje znak ujemny (choć w większości przypadków brakuje statystycznej istotności, co wynika prawdopodobnie z tego, iż na wzrost gospodarczy mają wpływ przede wszystkim bezpośrednie czynniki oddziałujące na dynamikę produkcji od strony popytowej i podaźowej, zaś konkurencja wykazuje wpływ pośredni, gdyż oddziałuje na takie obszary, jak akumulacja kapitału rzeczowego, wydajność czynników wytwórczych, postęp techniczny). A zatem badanie pokazało, iż otoczenie instytucjonalne charakteryzujące się małym zakresem regulacji rynku produktów

i teoretycznie sprzyjające konkurencji nie przyczynia się do przyspieszenia wzrostu gospodarczego w krajach UE. W efekcie wzrostowi gospodarczemu sprzyjają silne regulacje rynku produktów.

Na podstawie rys. 2 można określić wpływ modelu kapitalizmu na tempo wzrostu gospodarczego przy założeniu *ceteris paribus* względem pozostałych zmiennych objaśniających (aby uniknąć pełnej współzależności zmiennych binarnych, jedna z nich, *mod_med*, została pominięta). Okazuje się, iż kraje z anglosaskim i kontynentalnym modelem kapitalizmu charakteryzowały się przeciętnie szybszym tempem wzrostu gospodarczego (przy innych czynnikach niezmiennych). Z kolei model postsocjalistyczny, występujący w krajach transformacji, implikuje relatywnie wolne tempo wzrostu produkcji. W krajach skandynawskich, charakteryzujących się wysokim udziałem państwa w PKB, oddziaływanie systemu instytucjonalnego właściwego dla danego modelu kapitalizmu na wzrost gospodarczy było umiarkowane.

Podsumowanie

W badaniu przeanalizowano wpływ konkurencji na rynku produktów, mierzonej na podstawie wskaźników pochodzących z danych OECD, na tempo wzrostu gospodarczego w 19 krajach UE w latach 2001-2015. Oszacowanych zostało wiele równań regresji, aby uzyskać wyniki odporne na specyfikację zmiennych objaśniających. Wyniki sugerują, że uwarunkowania instytucjonalne charakteryzujące się małym zakresem regulacji rynku produktów i teoretycznie sprzyjające konkurencji nie przyczyniają się do przyspieszenia wzrostu gospodarczego w krajach UE. Potwierdzony został ujemny wpływ wielkości państwa, mierzonego udziałem wydatków publicznych w PKB, na dynamikę produkcji. Najbardziej sprzyjającym do osiągnięcia szybkiego wzrostu gospodarczego modelem kapitalizmu jest model anglosaski.

Literatura

- Amable B. (2003), *The Diversity of Modern Capitalism*, Oxford University Press, Oxford.
- Barro R., Sala-i-Martin X. (2003), *Economic Growth*, MIT Press, Cambridge-London.
- Bertinelli L., Cardi O., Sen P. (2013), *Deregulation Shock in Product Market and Unemployment*, "Journal of Economic Dynamics & Control", Vol. 37, s. 711-734.
- Bohle D., Greskovits B. (2012), *Capitalist Diversity on Europe's Periphery*, Cornell University Press, Ithaca-London.

- Charlot O., Malherbet F., Terra C. (2015), *Informality in Developing Economies: Regulation and Fiscal Policies*, "Journal of Economic Dynamics & Control", Vol. 51, s. 1-27.
- Coates D. (2000), *Models of Capitalism. Growth and Stagnation in the Modern Era*, Polity Press, Cambridge.
- Hall P., Soskice D. (2001), *Varieties of Capitalism. The Institutional Foundations of Comparative Advantage*, Oxford University Press, Oxford.
- Jean S., Jiménez M. (2011), *The Unemployment Impact of Immigration in OECD Countries*, „European Journal of Political Economy”, Vol. 27, s. 241-256.
- Koske I., Wanner I., Bitetti R., Barbiero O. (2015), *The 2013 Update of the OECD's Database on Product Market Regulation. Policy Insights for OECD and Non-OECD Countries*, "OECD Economics Department Working Papers", No. 1200, s. 1-74.
- McMorrow K., Röger W., Turrini A. (2010), *Determinants of TFP Growth: A Close Look at Industries Driving the EU-US TFP Gap*, "Structural Change and Economic Dynamics", Vol. 21, s. 165-180.
- Mykhnenko V. (2005), *What Type of Capitalism in Post-Communist Europe? Poland and Ukraine Compared*, Paper read at the "Institutional Change in Contemporary European Capitalism: Conflict, Contradiction and Complementarities" Conference, LSE, London.
- Nölke A., Vliegenthart A. (2009), *Enlarging the Varieties of Capitalism: The Emergence of Dependent Market Economies in East Central Europe*, „World Politics”, Vol. 61, s. 670-702.
- OECD (2016), *Indicators of Product Market Regulation*, <http://www.oecd.org/eco/reform/> (dostęp: 15.06.2016).
- Próchniak M. (2016), *The Impact of Product Market Competition on Economic Growth in the EU Countries: Does the Model of Capitalism Matter?* Paper read at the 14th EACES Conference, Regensburg.
- Rapacki R. (2016), *The Institutional Underpinnings of the Prospective Euro Adoption in Poland* [w:] Y. Koyama (ed.), *The Eurozone Enlargement: Prospect of New EU Member States for Euro Adoption*, Nova Science Publishers, USA.

THE IMPACT OF PRODUCT MARKET COMPETITION ON ECONOMIC GROWTH IN THE COUNTRIES WITH DIFFERENT MODELS OF CAPITALISM

Summary: The article presents an analysis of the impact of product market competition on economic growth in 19 EU countries in 2001-2015. Regression equations are estimated using the Blundell and Bond's GMM system estimator for panel data averaged into 5-year periods. The impact of both the size of government and the model of capitalism on income dynamics is also assessed. The results suggest, among others, that institutional environment characterized by a small scope of product market regulations and theoretically greater competition does not necessarily contribute to the acceleration of economic growth.

Keywords: models (varieties) of capitalism, economic growth, product market competition.